

5. SINIF TÜRKÇE: İKİLEMELERİN RENKLİ DÜNYASI

KONU ANLATIMI: İkileme Nedir?

Anlatımı güçlendirmek, anlamı pekiştirmek veya kavramı zenginleştirmek amacıyla aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamca ilgili sözcüklerin yan yana getirilmesine **ikileme** denir. İkilemeler farklı yollarla oluşur:

- **Aynı sözcüğün tekrarı:** koşa koşa, ağır ağır
- **Eş anlamlı sözcüklerle:** ses seda, akıllı uslu
- **Zıt anlamlı sözcüklerle:** ileri geri, az çok, er geç
- **Biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle:** eski püskü, eğri büğrü
- **Her ikisi de anlamsız sözcüklerle:** abur cubur, ıvır zıvır
- **Yansıma sözcüklerle:** şırıl şırıl, çat pat, horul horul

ETKİNLİK 1: Oluşum Yollarıyla Eşleştirme

Aşağıdaki ikilemeleri oluşum yollarına göre harfleri kullanarak eşleştiriniz.

1. () Güç bela
2. () Çıt çıt
3. () Tatlı tatlı
4. () Eğri büğrü
5. () İyi kötü

- A) Aynı sözcüğün tekrarı
- B) Yansıma sözcüklerle
- C) Zıt anlamlı sözcüklerle
- D) Yakın anlamlı sözcüklerle
- E) Biri anlamlı biri anlamsız

ETKİNLİK 2: Cümledeki İkilemeyi Bul ve Türünü Yaz

1. "Onunla aşağı yukarı beş yıldır tanışıyoruz." cümlesindeki ikileme nedir ve nasıl oluşmuştur?

2. "Derenin şırıl şırıl akan suyu bizi dinlendirdi." cümlesindeki ikileme nedir ve nasıl oluşmuştur?

5. SINIF TÜRKÇE: PEKİŞTİRMELİ SÖZCÜKLERİN GÜCÜ

BİLGİ NOTU: M-P-R-S Kuralı Nedir?

Sözcüğün anlamını kuvvetlendirmek için yapılan işleme **pekiştirme** denir. En yaygın yöntem sözcüğün ilk hecesini (ilk ünlüye kadar olan kısım) alıp araya **m, p, r, s** ünsüzlerinden uygun olanı getirerek sözcüğün başına eklemektir.

Örnekler:

- Te-miz → Te + **r** + temiz = **Tertemiz**
- Kı-rmızı → Kı + **p** + kırmızı = **Kıpkırmızı**
- Ma-vi → Ma + **s** + mavi = **Masmavi**
- Ye-şil → Ye + **m** + yeşil = **Yemyeşil**

ETKİNLİK 1: Pekiştirmeli Sözcük Oluşturalım

1. Yeni → _____

3. Düz → _____

2. Sarı → _____

4. Boş → _____

ETKİNLİK 2: Cümleleri Uygun Pekiştirmelerle Tamamlayalım

- Yağmurda kalınca elbiselerim _____ (ıslak) oldu.
- Annem bayram temizliği yapınca her yer _____ (temiz) koktu.
- Arkadaşım korkudan _____ (beyaz) kesildi.
- Ormanın içinde _____ (yeşil) bir vadi uzanıyordu.

ETKİNLİK 3: Hangisi Yanlış?

Aşağıdaki pekiştirmeli sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- a) Sımsıcak
- b) Masmavi
- c) Kapkaranlık
- d) Tertatlı

5. SINIF TÜRKÇE: ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTİ

BÖLÜM 1: DOĞRU-YANLIŞ (Her soru 10 puan)

1. İkilemeleri oluşturan sözcüklerin arasına virgül (,) konulmaz.
a) Doğru
b) Yanlış
2. Pekiştirmeli sözcükler (masmavi, tertemiz vb.) her zaman ayrı yazılır.
a) Doğru
b) Yanlış
3. 'Pat küt' ikilemesi yansıma sözcüklerin tekrarıyla oluşmuştur.
a) Doğru
b) Yanlış
4. 'Eski püskü' ikilemesinde her iki sözcük de tek başına anlamsızdır.
a) Doğru
b) Yanlış

BÖLÜM 2: ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR (Her soru 10 puan)

5. Aşağıdaki ikilemelerden hangisi 'zıt anlamlı' sözcüklerden oluşmuştur?
a) Ses seda
b) Eğri büğrü
c) Aşağı yukarı
d) Yavaş yavaş
6. Hangi cümlede pekiştirmeli bir sözcük kullanılmıştır?
a) Sınıfa güle oynaya girdiler.
b) Yemyeşil kırlarda piknik yaptık.
c) Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden.
d) Sınavdan zayıf alınca yüzü asıldı.
7. 'Ivır zıvır' ikilemesinin oluşum yolu aşağıdakilerden hangisidir?
a) Eş anlamlı sözcüklerle
b) Biri anlamlı biri anlamsız
c) Her ikisi de anlamsız
d) Zıt anlamlı sözcüklerle
8. 'Diri' sözcüğü m-p-r-s kuralına göre nasıl pekiştirilir?
a) Dimdiri
b) Disdiri
c) Dipdiri
d) Dirdiri
9. Aşağıdaki ikilemelerden hangisinin yazımı yanlıştır?
a) El ele
b) Peş peşe
c) Başbaşa
d) Yan yana
10. 'Güç bela' ikilemesinin oluşum yolu aşağıdakilerden hangisiyle aynıdır?
a) Akıllı uslu
b) Eski püskü
c) Aşağı yukarı
d) Hızlı hızlı

ETKİNLİK 1: Metindeki Hazineleeri Bul

Aşağıdaki kısa metni dikkatlice okuyunuz. Metinde geçen **ikilemelerin** ve **pekiştirmeli sözcüklerin** altını çiziniz. Ardından onları ilgili kutucuklara listeleyiniz.

Güneş **sapsarı** ışıklarıyla dağların arasından doğarken uyandık. **Yavaş yavaş** hazırlıklarımızı yaptık. Gökyüzü bugün **masmavi** ve lekesizdi. **Eğri büğrü** yollardan geçerek ormanın derinliklerine daldık. Derenin suyu **şırıl şırıl** akıyor, kuşlar **civil civil** ötüyordu. **Tertemiz** havayı içimize çekince kendimizi çok zinde hissettik. **Sımsıcak** bir çay içip dinlenmeye koyulduk.

Metindeki İkilemeler:

Metindeki Pekiştirmeli Sözcükler:

ETKİNLİK 2: Cümle Fabrikası

Aşağıda verilen kelimeleri kullanarak, anlamlarına uygun, yaratıcı cümleler kurunuz.

1. **Pırlıl pırlıl** (İkileme):

2. **Bambaşka** (Pekiştirme):

3. **Eski püskü** (İkileme):

4. **Simsiyah** (Pekiştirme):

SAYFA 1: İkilemeler

Etkinlik 1: 1-D, 2-B, 3-A, 4-E, 5-C

Etkinlik 2:

1. Aşağı yukarı (Zıt anlamlı)
2. Şırıl şırıl (Yansıma sözcüklerin tekrarı)

SAYFA 2: Pekiştirmeler

Etkinlik 1: 1. Yepyeni, 2. Sapsarı, 3. Dümdüz, 4. Bomboş

Etkinlik 2: 1. Sırılsıklam, 2. Tertemiz, 3. Bembeyaz, 4. Yemyeşil

Etkinlik 3: D (Doğrusu: Taptatlı)

SAYFA 3: Ünite Değerlendirme Testi

Bölüm 1 (D/Y): 1. Doğru, 2. Yanlış, 3. Doğru, 4. Yanlış

Bölüm 2 (Test): 5-C, 6-B, 7-C, 8-C, 9-C, 10-A

SAYFA 4: Kelime Avcıları

İkilemeler: Yavaş yavaş, eğri büğrü, şırıl şırıl, cıvı cıvı.

Pekiştirmeler: Sapsarı, masmavi, tertemiz, sımsıcak.

Etkinlik 2: Öğrenci yorumuna dayalı yaratıcı cümleler beklenmektedir.